

Fitxa 18

ARENAL DE TIRANT

DADES GEOGRÀFIQUES I FÍSiques:

Municipi: es Mercadal.

Altres topònims: no se'n coneixen.

Àrees urbanes associades: Platges de Fornells i les Savines.

Accés: rodat. Des de la carretera des Mercadal a Fornells (Me-15) o des del camí de Tramuntana des Mercadal. La platja té estacionament associat.

Orientació de la platja: nord.

Superfície de platja: 10.800 m² en total.

Llargada de platja: 500 m en total.

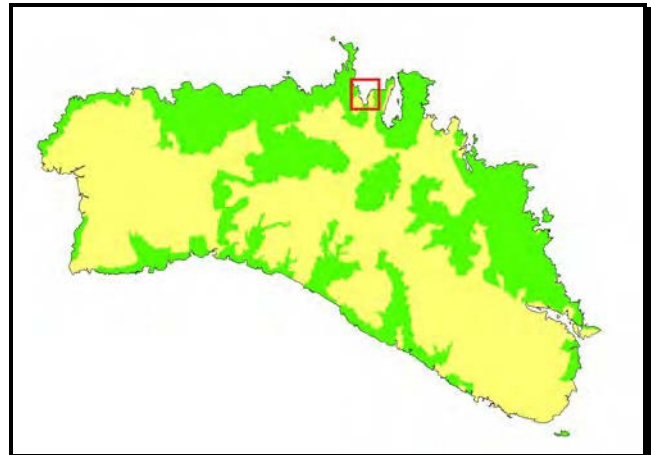
Amplada mitjana de la platja: 25 m.

Grau de saturació de la platja: en plena temporada, alt a la zona urbanitzada i baix a la zona verge.

Geologia de l'entorn: base de turbidites del Devonià inferior i de gresos del Triàsic, amb gran aportació de material al·luvial.

Composició del sediment: d'origen carbonatat orgànic (+90%), amb alta proporció de gra fi i colors grisos.

Espai natural protegit: inclosa a l'Àrea Natural d'Especial Interès Me-3, a la Xarxa Natura 2000 i la part marina a la Reserva del Nord de Menorca.

SERVEIS DE PLATJA:

Classificació platges CIM: la part més pròxima a la zona urbanitzada es considera de tipus A (urbana) i la part més distant de tipus B (verge amb accés rodat).

Distància a l'estacionament: 120 m a la zona urbana i també uns 120 m pel costat de Binidonaiet.

Servei de socorrisme: hi ha servei de socorrisme fix a Platges de Fornells.

Altres serveis: servei de transport públic a Platges de Fornells amb els nuclis urbans de l'illa.

ENTORN I PAISATGE

En el conjunt de platges de Tirant i el seu entorn trobam gran diversitat paisatgística: dues platges associades a sistemes dunars, una extensa zona humida, un torrent, una cala rodejada de penyals i dues àrees urbanes associades. Farem una descripció de tots aquests elements de nord a sud, o sigui, de mar cap a l'interior. Primer trobam cala Tirant, una de les cales de majors dimensions de Menorca, molt oberta i orientada a nord; aquests fets provoquen que l'exposició als temporals de tramuntana sigui absoluta. Els costats de la cala estan formats per penyals d'alçada variable, però sempre més alts al costat occidental, on a més es localitzen els afloraments rocosos més antics de l'illa (Devonià inferior). També en aquest marge, es pot observar el bloc d'apartaments conegut com Les Savines. Al marge oriental, el desenvolupament urbanístic va ser posterior (es va iniciar als anys vuitanta) però ha estat més intens, i ha donat lloc a la urbanització coneguda com Platges de Fornells ([vegeu foto adjacent](#)).

La superfície de platja es reparteix entre dues platges principals i algunes raconades més amb arena. Les dues platges principals estan separades per un aflorament rocós, però el seu sistema dunar convergeix en un de sòl. Tradicionalment, la platja gran s'ha anomenat Binidonaiet i la petita, la platja des Reclau; tot i que més modernament aquesta última es coneix com a Platges de Fornells.

El sistema dunar de Tirant actualment presenta una continuïtat del seu front gràcies a la instal·lació de captadors d'arena, però tot i això encara es poden observar al seu interior formes erosives transversals, anomenades *Blow-outs* (llengües d'arena) que travessen el sistema portant arena de la platja cap a les zones internes ([vegeu foto adjacent](#)). Aquests fets van ser afavorits per les antigues extraccions d'arena del sistema dunar intern.

El sistema dunar s'endinsa fins a 2 km cap a l'interior. Juntament amb el sistema dunar de la Vall d'Algaiarens, els més grans de Menorca.

Al marge occidental de la platja s'obre la gola del torrent des Mercadal, que forma una bassa de desembocadura just darrere la platja ([vegeu següent foto](#)). En aquesta bassa, amb aigua pràcticament durant tot l'any, ja es pot trobar un considerable nombre de fauna aquàtica, però aquesta és molt més abundant a les zones humides situades

més cap a l'interior. El torrent des Mercadal alimenta, prèviament a l'arribada a la platja, el prat de Lluriac, un conjunt de 3 basses estacionals de notables dimensions més una àmplia zona inundable temporal.

El conjunt de les zones humides de la zona es completa amb tot un seguit de basses temporals localitzades entre les morfologies dunars i derivades dels enfonsaments provocats per l'extracció d'arena. En l'actualitat, totes aquestes basses estan completament recobertes de vegetació i repletes de vida aquàtica. Amb tot, presenten taxes baixes de sedimentació que amb el pas del temps i de forma natural provocaran el rebliment per noves formes dunars (vegeu foto adjacent).

PLANTES I VEGETACIÓ

Les platges de tramuntana, i especialment aquelles que tenen associat un arenal que penetra cap a l'interior, són les més importants pel que fa a la diversitat florística. A la vegada, moltes d'elles també estan acompanyades d'una zona humida, cosa que encara els dona més interès. Tirant, tot i la forta extracció d'arena que patí fa uns anys és un bon exemple d'aquests fets. La vegetació dunar es pot veure ja dins la mateixa platja, especialment a les zones menys freqüentades com al voltant de la desembocadura del torrent. Dins aquestes arenes encara mòbils s'hi poden veure les espècies més pioneres: *Euphorbia peplis* (vegeu foto adjacent), *Suaeda spicata*, espinadella (*Salsola kali*), cent nusos de la mar (*Polygonum maritimum*), ravenissa de platja (*Cakile maritima*). Malauradament, és en aquesta part on també està proliferant de manera molt important la planta invasora *Paspalum vaginatum*. Una gramínia, verda tot l'any, que amb el seu creixement vigorós exclou la presència de gran part de la flora autòctona.

A mesura que les dunes agafen forma s'hi afegeixen aquelles plantes més persistents: liri de platja (*Pancremium maritimum*), lletrera de platja (*Euphorbia paralias*), carc marí (*Eryngium maritimum*), campaneta de la mar (*Calystegia soldanella*) i poc després prenen protagonisme les gramínies encarregades de fixar l'arena d'una manera més definitiva: fenàs de platja (*Elymus farctus*) i borró (*Ammophila arenaria*). Aquesta vegetació pot ocupar una franja més extensa, i cap a l'interior se li solen afegir altres espècies com el bolitx bord (*Anthemis maritima*) (vegeu foto adjacent) o una llengua bovina que es fa pels arenals (*Echium sabulicola*).

A la part més interior són ja les plantes llenyoses com les sivines (*Juniperus phoenicea*), l'aladern (*Phillyrea media*) o la mata (*Pistacia lentiscus*) les que agafen protagonisme, tot i que en les clarianes que deixen entre elles s'hi desenvolupa una comunitat de petites plantes anuals que destaca per la diversitat d'espècies.

ANIMALS

En un sistema dunar tan gran i tan divers, la riquesa d'espècies animals és elevada. A prop de la platja destaca la bassa de desembocadura del torrent, on podem trobar diverses aus aquàtiques com ànades, agrons i polles d'aigua (*Gallinula chloropus*). També s'hi poden veure peixos, com les llises (*Liza* spp.) i les anguilles (*Anguilla anguilla*), que remunten el torrent fins ben amunt (especialment les segones). I finalment, cal esmentar la presència de la petita serp d'aigua (*Natrix maura*) (vegeu foto adjacent), sempre a punt per caçar qualche peixet desprevingut.

Més cap a l'interior, deixant de banda les basses temporals on viuen més aus aquàtiques, en ple arenal, els animals més fàcils de veure són les tortugues de terra (*Testudo hermanni*), força abundants sobre substrats arenosos (vegeu foto adjacent). També són habituals els conills (*Oryctolagus cuniculus*) i els nius d'abellerol (*Merops apiaster*).

DINS LA MAR

La platja de Tirant té un fons predominantment sorrenc. A l'exterior de la cala, però, la posidònia hi és molt abundant, formant una praderia molt densa. Testimoni d'això són la gran quantitat de restes de la planta que s'acumulen a la vorera a l'hivern després dels temporals.

Als marges rocosos de la cala, el poblament d'algues està dominat sobretot per ulvàcies (algues d'un color verd intens), abundants sobretot a l'hivern i a la primavera, i per *Corallina elongata* (alga vermella calcificada), que són algues típiques de llocs que pateixen algun tipus d'alteració o que, simplement, presenten un contingut de nutrients més elevats. La sortida del torrent en podria ser un dels responsables. Quant al poblament animal, s'hi poden veure pitjallides (*Patella rustica*) i glans de mar (*Chtamalus stellatus* i *Chtamalus montagui*) (vegeu foto adjacent), típics de llocs batuts. Seguint els marges rocosos, a mesura que ens allunyem de la platja va disminuint la presència d'ulvàcies i apareixen altres algues com *Halopteris scoparia*, alga de color marró fosc amb les puntes blanques i forma de granereta, o *Dictyota dichotoma*. A l'escull que hi ha a uns 100 metres de la platja, al marge esquerre, s'hi poden observar alguns exemplars de *Cystoseira compressa* i *Cystoseira balearica*, algues brunes molt sensibles a la contaminació.

HISTÒRIA I SINGULARITATS

Una de les infraestructures més peculiars d'aquest entorn és una mena de sèquia subterrània o túnel de desguàs construït segurament al segle XIX per drenar l'aigua dels plans agrícoles de Tirant Vell, a l'est de l'arenal. Aquest túnel de més de 200 metres (vegeu foto adjacent) i l'aigua que recull són els responsables del petit torrent o fondalada humida que es disposa de forma paral·lela a la costa just per darrere de les primeres morfologies dunars.